GAZETA
Wielkiego Xięstwa
POZNAŃSKIEGO.

Nakladem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 274. We Wtorek dnia 23. Listopada. **1841.**

Wiadomości zagraniczne.

Rossya.

Z Petersburga, dn. 11. Listodada.

Przez Reskrypt Cesarski z d. 1. Październ. Naczelnik 13. dywizyi pieszéj Generał porucznik Sobolewski mianowany Kawalerem orderu św. Anny 1. klassy.

Intendent generalny J. C. W. Xięcia Maxymiliana Leuchtenberskiego, kawaler Roux de Damiany, zaliczony zostaje do Departamentu Udziałów z rangą Rzeczywistego Radzcy Stanu i mianowany Intendentem Generalnym dóbr J. C. Wysokości położonych za granicą.

Umarł tu w Petersburgu Pułkownik inżenierów górniczych Sobolewski, znany z odkryć swoich w naukach przyrodzonych i technologii.

Donoszą z Odessy o zaszłym tam zgonie Xiężniczki Heleny Gika, córki Hospodara Mołdawskiego, a potém Wołoskiego, frejliny spoczywającéj w Bogu Cesarzowéj Maryi Feodorowny. Xiężniczka umarła mając lat 73.

Gazeta gubernijalna Orłowska donosi, że 3. Października w mieście Orle wybuchnął gwałtowny pożar, który zniszczył cały jeden kwartał tego miasta, gdzie się znajdował dom zgromadzenia szlacheckiego, tudzież dom posiedzeń Rządu Gubernialnego, Izby Skarbowéj, kancellarye Gubernatora cywilnego i prokuratora, oraz Kantor pocztowy. Mimo usiłowań wszystkich mieszkańców i urzędników miejscowych, mała ledwo część archiwów sądowych mogła być uratowana. Wiatr był tak gwałtowny, że wiązki palących się aktów sądowych unoszone były za miasto o wiorst dziesięć; przyczyna pożaru niewiadoma.

Dnia 26. Października przybył do Kronstadt z Trawemunde w 84. godzin, statek parowy „Mikołaj I.“; w liczbie osób, które przywiózł, znajdują się: Poseł nadzwyczajny i Minister pełnomocny Królowéj Jmci Wielkiéj Brytanii Lord Stuart de Rothesay i Minister Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnéj Pułkownik Todd.

Francya.

Z Paryża, dnia 12. Listopada.

Bank francuzki nie otrzymał jeszcze w urzędowy sposób prośby banku angielskiego o pożyczeniu mu 50 milionów franków; ale Szef jednego z najpierwszych domów londyńskich, będący równocześnie jednym z Dyrektorów banku angielskiego, znajduje się w téj chwili w Paryżu, dla zawiązania, jak głoszą, w téj mierze układów i zapewnienia sobie już naprzód pomyślnéj odpowiedzi; zanim formalny uczyni wniosek. Dodają także, iż oświad-

czenia Hrabi d'Argout i członków tutejszéj Rady bankowéj dotąd nie bardzo były pomyślne.

Proces Quenisseta rozpocznie się d. 25. b. m. i potrwa jakie 10 dni t. j. do 5. lub 6. Grudn. Izby zbiorą się dopiero na końcu tego miesiąca, a tak wypadek ów nie najgodniejszym będzie dla Ministrów w ich stanowisku naprzeciw projektom pod względem reform parlamentu i wyborów, wniesionym przez lewą stronę. Wiadomo, że Izba w skutek takowych wypadków jest bardzo pochopna, i rzec nawet można, bardzo łatwa do kierowania nią, i przekonani jesteśmy, że gdyby po zamachu Fieschiego byli zawieszenia Karty zażądali, Ciało prawodawcze do żądania takowego byłoby się przychyliło. Prawa wrześniowe, prawa o stowarzyszeniach wśród podobnych także okoliczności uchwalono a opozycya spokojnie się całkiem przy tém zachowała. Po przeminieniu jednak pierwszego przestrachu albo pierwszych wrażeń, powróciła. Izba do swego zwyczajnego stanu a polityczne projekta do prawa z mniejszą pewnością na pomyślny wypadek liczyć będą mogły. Z przeciwnego także powodu, t. j. jeżeli wszystko spokojném pozostaje i niebezpieczeństwa preminęły, zwiększa się opozycya i zyskuje na sile, a nawet zwykle konserwatystyczni mężowie w takich chwilach rozszerzeniu wolności politycznéj sprzyjają. Taki to stan przeciwny skłonił niwellatorów a często także i dzienniki lewéj strony do twierdzenia, iż policya w pewnych widokach spiski i bunty urządza, aby przez to Izby i gwardyą narodową zastraszyć.

Pan Guizot ma do walki, do któréj się gotuje, jeszcze inne środki; przywali on Izbę mnóstwem projektów do prawa dotyczących spraw materyalnych; zwróci uwagę jéj na roboty publiczne, przemysłowe i handlowe położenie kraju, na potrzebę rozciągléj sieci kolei żelaznych. Zamiary te pomyślnego doznają przyjęcia a jeżeli względy prywatne harmonii między deputowanymi nie zakłócą, Francya dobrze na tém wyjdzie, przypuściwszy, że się uda problemat finansowy, będący najtrudniejszą częścią projektu ministeryalnego, w pożądany sposób załatwić.

Z dnia 13. Listopada.

Listy z Algieru z d. 2. m. b. donoszą, że tam od 3ch dni ulewne padają deszcze, tak dalece, że dolna część miasta przez kilka godzin pod wodą stała. Od armii Generała Bugeauda aż do dnia wspomnianego nie miano żadnych wiadomości, dla tego też o losy téj wyprawy bardzo się obawiać zaczynano.

Giełda, dnia 13. Listopada. Dług czynny hiszpański dzisiaj na 22. się cofnął a to w skutek pogłoski, że w niektórych miastach Hiszpanii północnéj nowe zaszły zaburzenia.

— — Już nieraz wspomniano o różności zdania pod względem rozbrojenia flotty w radzie Ministrów zachodzącéj. Dziennik sporów, który chociaż posiłkuje gabinet, jednak częstokroć wyższéj woli ulega, opierając się nalegającym przedstawieniom Anglii, nieraz przeciw rozbrojeniu większych okrętów się oświadczał, podczas kiedy Presse, od niejakiego czasu pewny organ gabinetu, w téj mierze do żądania Anglii się przychylała i tylko środki obmyślać się zdawała, aby dowieść opinii publicznéj, że owo rozbrojenie większych okrętów w istocie sił morskich Francyi nie zmniejsza. Gdy więc niedawno temu wielu wysłużonych majtków rozpuszczono i młodych w miejsce ich brano, Presse środek ten usprawiedliwiała, zaś Dzien. spor. milczał. Z tąd powstał domysł, że w pytaniu tém wyższa wola nie zgadza się z zdaniem Ministrów. Bo nietylko stósunki na morzu Śródziemném naprzeciw Anglii utrzymanie flotty czynią nieodbicie potrzebném, lecz téż możność wojny między Anglią i Stanami Zjednoczonami. Dowodem tego artykuł w dzisiejszéj la Patrie, przypisującéj podróżom morskim Xięcia Joinville, a osobliwie pobytowi jego w Ameryce północnéj, jeszcze poboczną missyę, ponieważ Xiążę francuzki w téj mierze wiarogodniejszym jest i bezstronniejszym aniżeli każdy agent teraźniejszego, z polityką angielską tak zaprzyjaźnionego gabinetu. Xiążę missyę swę wybornie spełnił i podług jego sprawozdania Stany Zjednoczone zupełnie uzbrojone, aby Anglii wojnę wydać.

Anglia.

Z Londynu, dn. 13 Listopada.

Buletyny o zdrowiu Królowéj i Następcy tronu z jednéj, a owdowiałéj Królowéj z drugiéj strony wychodzą ciągle. Buletyn dzisiejszy z pałacu Buckingham brzmi, jak następuje: »Królowa dobrze spała. Stan zdrowia N. Pani i młodego Xięcia ciągle jak najpomyślniejszy.« — Drugi z Sudburg Hall, gdzie owdowiała Królowa rezyduje, wyraża: «Królowa wdowa nocy zeszłéj nieco spała i mniéj kaszlała; febry nie ma.« Podług Globe znikła nadzieja, żeby owdowiała Królowa zdrowie odzyskać mogła, owszem suchoty płucowe do tego już doszły zakresu, że śmierci téj Pani co chwila wyglądać trzeba. Jakkolwiek zupełnie osłabiona, okazała jednak najżywszą radość odbierając wiadomość o szczęśliwym połogu Królowéj i narodzeniu się Następcy tronu. — Cały wielki świat obecnie tłumnie udaje się do pałacu Buckingham, aby się do-

wiadywać o zdrowiu Królowéj i Królewicza. Królewicz ma być w każdym względzie tak mocném i piękném dziecięciem, jakiém był Jerzy IV., którego już w 3cim roku życia rzeźbiarze na model młodociannéj piękności obierali. Następca tronu już będąc dzieckiem ma prawo posiadania oddzielnéj służby dworskiéj, jakoż Jerzy IV. już w dziewiątym roku w towarzystwie swéj służby dworskiéj osobny miał pałac. — Wieczorem po narodzeniu się Następcy tronu cały London wspaniale był oświetlony a w teatrach z nadzwyczajnym zapałem publiczność licznie zgromadzona śpiewała hymn narodowy.

Co się zrządzonéj w Towerze przez ogień szkody dotyczy, sądzi Spektator, że ta prócz kilku funtów, szylingów i fenigów nic więcéj nie wynosi; kilkotygodniowa praca może znowu stratę zniszczonych karabinów wynagrodzić; ale żadna potęga na świecie nie zdołałaby wynagrodzić archiwum narodowego, brylantów, starych zbroi i białéj wieży, którym także wielkie zagrażało niebezpieczeństwo. „Gdyby, powiada daléj ten dziennik, choć jedna iskierka była się dostała do składu prochu pod białą wieżą, gdzie go się 9000 funtów znajduje, a które dla bezpieczeństwa w Tamizę wrzucono, cała twierdza wraz z wszystkimi swemi nieocenionemi skarbami wyleciałaby w jedném okamgnieniu w powietrze, nie licząc w to spustoszeń, na jakieby całe sąsiedztwo było wystawione. Stare dokumenta z czasów Króla Jana, najzupełniejszy szereg historycznych pomników w całéj Europie, brylanty, z których kilka z czasów Edwarda wyznawcy pochodzi, ocenione na 1 milion funt. szterl., zbiór broni, wyjaśniający starożytny sposób prowadzenia wojny i najpiękniejszy i najzupełniejszy wzór budownictwa wojskowego, jakim się kraj nasz poszczycić może, wszystko to narazby w niepamięć pogrzebane zostało. W ciągu ostatnich pięciu stuleci należał Tower do najbezpieczniejszych miejsc, w których się dokumenta i brylanty, najdroższa spuścizna ludu angielskiego „przechowują.“ Następnie dziwi się Spektator obok nagany zarazem, że 70 stóp grube i przeszło 700 lat stare mury wieży Biskupa Gandolfa podkopano, dla utworzenia składu prochu i przytacza inne miejsca, w których można było z mniejszem niebezpieczeństwem proch przechować

Ciągle jeszcze zajmują się oddziały żołnierzy na każdym końcu zbrojowni w Towerze uprzątaniem gruzów. Śledztwo, w celu wypośrodkowania przyczyny powstania ognia rozpoczęte, jeszcze nie ukończone i o wypadku jego dotąd nic pewnego nie słychać. Pomiędzy osobami, licznie rozwaliny odwiedzającemi, znajdował się także Pan Ainsworth, autor dzieła »Tower w Londynie«, które naturalnie w przyszłém wydaniu zupełnie przerobione być musi. Globe dowodzi, że gdyby w czasie pożaru był powstał wiatr z strony północno zachodniéj w miejsce północnowschodniego, żadna siła ludzka nie byłaby zdołała wieży z brylantami ocalić. Biała wieża li tylko przez nieustanne użycie 6 sikawek, a bardziéj jeszcze przez obrócenie się wiatru ku południu ocalała.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — Z departamentu bydgoskiego donoszą, iż oziminy przy łagodném i przyjazném powietrzu bardzo się na zimę zawzięły i rozkrzewiły. — Choroby i śmiertelność w Październiku nie przekroczyły zwyczajnéj w tym czasie granicy, a katary, choroby gastryczne i rumatyczne były przemagającemi. — Pomiędzy dziećmi ukazywały się koklus, żarnice, ospa powietrzna i szkarlatyna, z których ostatnia niekiedy była złośliwa, choć się bardzo nie szerzyła. — Przez nieszczęśliwe przypadki 8 osób utraciło życie, a między temi dwuletnie dziecko, które znowu w domu bez dozoru zostawione, tak się na kominku poparzyło, że w skutek tego umarło. Dnia 7 wieczorem utonął sługa regencyjny Gajewski w Brdzie, w którą go podług wszelkiego prawdopodobieństwa panujący w owym czasie wielki wicher wrzucił. Prócz tego znalazł jeszcze swój grób w wodzie jeden pastuch z dwoma niedorosłymi synami, i dwoje innych dzieci. W Październiku wydarzyło się w departamencie bydgoskim 13 pożarów, które 44 domy z 3 przybudowaniami, 25 stodół, 22 chlewów, 24 budynki gospodarcze i 1 cegielnię w perzynę obróciły. W samém mieście Kwieciszewie spaliło się 21 zbożem napełnionych stodół, przez co zrządzoną została szkoda na 10,000 talarów. Dotkliwszy jeszcze cios spotkał miasteczko Klecko w powiecie gnieźnieńskim, gdzie się 30 domostw, 14 chlewów i jedna stodoła spaliła, a 59 rodzin wszystką swoję chudobę utraciły. Umieszczono tych nieszczęśliwych, częścią w miejscu, częścią w okolicy, ale bez pomocy trudno im się będzie odbudować. Ogień ten był podłożony, ale zbrodniarza tego jeszcze nie wykryto. Drugi ogień powstał z przyczyny pomieszane umysły mającéj kobiety, która sobie kartofle w stodole gotować chciała. I kobieta ta znalazła śmierć swoję w płomieniach. Przyczyna reszty pożarów jeszcze nie wypośrodkowana.

»Przewodnika Rolniczo - przemysłowego«, wydawanego w Lesznie, wyszedł № 9 i zawiera: Protokół posiedzeń Wydziału przemysłowego w Gostyniu d. 6. Października r. b. — O posiedzeniu Wydziału przemysłowego w Gostyniu, z téjże daty. — O farbowaniu drzewa. — O sposobach nadania drzewu trwałości i różnych innych przymiotach (dokończenie, z rysunkiem). — O gazie Pana Sellique. — Rozmaitości: Recepta na atrament. — Najnowsze ekonomiczno - technologiczne dzieła niemieckie.

Śpiew pomocny zdrowiu. — Znany doktor Rush był tego zdania, że młode dziewczęta, które podług teraźniejszego sposobu życia, z wielu cwiczeń gimnastycznych są wyłączone już z tego powodu śpiewać powinny, aby zdrowie swoje zachować. Nalega on najszczególniéj na to, aby w wychowaniu młodych dziewcząt śpiewu nie zaniedbywano, gdyż śpiew nietylko że troski domowego życia rozpędza, ale nawet ma ten zbawienny skutek iż od piersiowych słabości chroni, które bardzo często się wydarzają. Utrzymuje także, że znał niejednę dziewczynę, która widocznie do suchot skłonna była, i że temu nieszczęściu jedynie częstém śpiewaniem zapobiegła. Z tego powodu w wielu nowozałożonych szkołach w Anglii uczą teraz wszystkiego sposobem śpiewającym: dzieci odśpiewują swoje lekcyje, a nawet zadania rachunkowe. Sposób ten ćwiczenia płuc, okazał się dla zdrowia bardzo pomocny. Zdarzały się nawet przykłady, że dzieci, które były tak słabe, iż się zaledwo na nogach utrzymać mogły, ciągłém wyrabianiem płuc swoich zdrowie i siły odzyskały.

Panna na wydaniu. — W pismach amerykańskich pewien ojciec ogłosił, iż dla najstarszéj z swych córek szuka męża i na zaletę jéj mówi co następuje: »Córka moja ani gra na fortepianie, ani śpiewa; nie czyta romansów, nie oddaje wizyt, nie lubi tańcu i towarzystw; w nocy śpi smaczno a w dzień zajmuje się pracą i gospodarstwem. Ma przytém 200,000 dolarów posagu.« Szkoda, że tak daleka podróż, nie jedenby po tę perłę posunął! —

OBWIESZCZENIE.

Dostawa różnych artykułów dla Instytutu leczenia chorych na umyśle w Owińskach, jako to: oleju preparowanego, świec, chleba, mięsa, masła, legumin i t. d. puszczona będzie na rok 1842. w entrepryzę najmniéj żądającemu. — Tym celem wyznaczony jest termin na

dzień 29. Listopada r. b.

w biórze pomienionego Instytutu o godzinie 2giéj po południu, w którym przyjęte zostaną deklaracye od osób, chcących się podjąć dostawy i ogłoszone będą warunki do licytacyi.

Owińsk, dnia 19. Listopada 1841.

Dyrekcya Instytutu leczenia chorych na umyśle.